

Milí a milé,

mám pro vás další úlohy na **první půlku května**; písemné vypracování mi prosím pošlete **nejpozději do 17.5.**

SLOH a MLUVNICE

1) V učebnici v oddíle o slohu publicistickém lze najít úlohu č.12. Vy ji hledat nemusíte – tu je:

V rozsahu 3-20 řádků vysvětlíte citát Karla Čapka (m.j. jednoho z našich největších publicistů všech dob): *„Dobrý je lepší než nejlepší.“*

(Nápověda: Je příjemným překvapením potkat tento výrok ve školní učebnici.)

2) V samostatné složce **SPOLEČNÉ TEXTY PRO 3.A A 4.A** najdete oskenované rozmanité texty, týkající se publicistiky/masmédií. Přečtěte si je; úlohy k nim nezadávám.

LITERATURA

1) Nástup modernismů na začátku 20. století (viz oskenované poznámky) zahajuje v porovnání s dalšími krotký a tradici blízký **CIVILISMUS**, inspirovaný dílem **Walta Whitmana**.

Přečtěte si ukázky z jeho slavného „Zpěvu o mně“ i pár následujících básní (viz přiložené oskenované texty); uvědomujte si přitom, jaký světonázor autor, právem pokládaný za největšího amerického básníka (vedle Poea), vyjadřuje. Všímejte si:

- protikladu (dnes bychom řekli asertivního) sebevědomí (ich-forma, zdůrazňování subjektivního pohledu, samotný titul „Zpěv o mně“...) a autorské skromnosti, resp. sounáležitosti s ostatními – nápadně v „**Žádný úsporný stroj**“ (mimoходом pojem „milencům“ odkazuje k autorově homosexuální orientaci), dále v poslední sloce 14. Zpěvu a ve 24. zpěvu „**Zpěvu o mně**“;
- střetávání fascinace moderní technickou civilizací (= první z charakteristických rysů civilismu) a sociálního citění (8. a 24. zpěv „**ZOM**“);

- hlasité, až řečnický naléhavé propagace myšlenky vzájemné rovnosti všech lidí a demokracie, prostupující celé Whitmanovo dílo (v „**Obyčejné prostitutce**“ smlouvaným „dostaveníčkem“ samosebou není míněno setkání zákazníka a profesionálky poskytující placenou službu);
- v době a místě, kdy/kde autor psal (potažmo v naší západní kultuře obecně!) zcela *nekonformních* představ o rovnosti a sounáležitosti nejen lidí různých ras, vyznání, orientací atp., nýbrž *všech součástí přírody* (nápadně v 31. zpěvu „**ZOM**“!). Podobné představy byly kdysi klíčovou součástí mýtického myšlení přírodních národů, jimž jsme ne pro nic za nic věnovali tolik pozornosti v 1. ročníku.

V úchvatných verších 24. zpěvu „**ZOM**“   *„Kdo jiného pokořuje, mě pokořuje,
A cokoli se stane nebo řekne, nakonec na mne padne“*

Whitman obměňuje slova anglického manýristického/barokního básníka Johna Donnea, citovaná i v titulu jednoho z románů Ernesta Hemingwaye:

Žádný člověk není ostrov sám pro sebe, každý je kus nějakého kontinentu, část nějaké pevniny; jestliže moře spláchne hroudu, je Evropa menší, jako by to byl nějaký mys, jako by to byl statek tvých přátel nebo tvůj: smrtí každého člověka je mne méně, neboť jsem část lidstva. A proto se nikdy nedávej ptát, komu zvoní hrana. Zvoní tobě.
No man is an island, entire of itself; every man is a piece of the continent, a part of the main. If a clod be washed away by the sea, Europe is the less, as well as if a promontory were, as well as if a manor of thy friend's or of thine own were: any man's death diminishes me, because I am involved in mankind, and therefore never send to know for whom the bells tolls; it tolls for thee.

V jiném obdivuhodném dvojverší (v téže básni výše)
*„Odšroubujte zámky ze dveří,
Odšroubujte dveře z veřejí“*

nás autor metaforicky vyzývá k tomu, **abychom...**

(Zde, milí a milé, písemně doplňte poselství ve smyslu předpokládaného autorova záměru – stačí 2-3 řádky.)

A navrch písemně (v rozsahu 1-5 řádků) vyjádřete hlavní myšlenku básně „**Když jsem slyšel učeného astronoma**“.

WALT WHITMAN

STĚBLA TRÁVY

ŽÁDNÝ ÚSPORNÝ STROJ

Žádný úsporný stroj
Ani vynález jsem nevyalezl,
Ani nezanechám bohatství s odkazem založit nemocnici
nebo knihovnu,
Ani památku na nějaký odvážný skutek pro Ameriku,
Ani literární nebo intelektuální úspěch, ani knihu pro regál,
Jen několik zpěvů vibrujících vzduchem zanechám,
Kamarádům a milencům.

1860

ZPĚV O MNĚ

8

MALÍČKÉ v kolébee spí,
Zvedám záclonku, dlouho se dívám a rukou potichu odháním
mouchy.

Mladík a dívka s ruměncem v tváři zabočují a stoupají
ke křovinačtému pahorku,
Pohlížím na ně s vrcholku.

Sebevrah natažený na zkrvavené podlaže ložnice,
Vidím mrtvolu s vlasy zbrocenými krví, všimám si, kam
padla zbraň.

Hluk dlažby, kola kár, šátrání poděví, hovor chodců,
Těžký omnibus, koč tážající se palcem, dusot okovaných
koní na žulové dlažbě,
Saně, rolničky, výskot, koulování,
Provolávání slávy miláčkům davu, zuřivost rozběsněné luzy,
Zaklapnutí krytých nosítek, jímž odnášejí chorého do
nemocnice.

Sřetenud nepřítel, náhlé zaklení, rány a pád,
Podrážděný dav, strážník s hvězdou, prudec si klestí cestu
doprostřed šluků,

Bezctné kameny, přijímající a vracející tolik ozvěn,
Co vzdechů lidí přežraných nebo napůl vyhladovělých, kteří
padají snižením úpalem nebo zchvěním,
Co vyčkávká žen, náhle přepadených křecí, spěchajících
domů rodit,

Co živé i politřené mluvy chví se tu bez přestání, co
výchovou kroceného vyří,
Zatýkáni zločinců, prohřešků, cizoložných mabidek,
přijímaných, odmítaných s ohurými ry,
To všechno pozorují nebo znázornění toho anebo ohlas -
přicházejí a odcházejí.

1881

14

DIVOKÝ houser vede své hejno chladnou nocí,
Je-tenk volá a hlaloholí to dolů jako vábení.
Chytráci si snad pomyslí, že to nemá význam, ale já,
napjatě poslouchaje,
Shledávám, že to má své místo a smysl tam nahore na
zimním nebi.

Sob na severu, kočka na prahu, chickadée, psoun,
Selata chrochtající svně, když jí chápají za cecky,
Kůrta krůty a ona s poroztaženými křídly,
Vidím v nich i v sobě tyž prastarý zákon.

Stoupnutí mé nohy na zem způsobuje sta pocitů,
Je k smáchn, že bych je dokázal vypovědět.

Jsem očarován životem pod širým nebem,
Muži, kteří žijí mezi dobytkem, nebo páchnou mořem nebo
lesy,
Stavitele lodí, lodivody, těmi jež vládnou sekerami a palicemi
a ovládají koně,

Mohu s nimi jít a spát celé týdny.

Co je nejprossí, nejclacnější, nejlhžší, nejsnazší, to jsem já,
Pokouším štětí a utrácím, abych obrovsky získal,
Lkám se nejlepšími slovy, abych se dal prvímú, kdo požádá,
Nežádám nebe, aby sestoupilo pro mé hezké oči,
Rozhazují je navěky plnou dlaní.

31

VĚŘÍM, že stěblo trávy není míň než denní dlo hvězd
A mravec je stejně dokonale a zrnko pšuku jako vajčko
střízlika.

A rosička je mistrovským dílem všemohoucnosti
A vědní ostružina byla by ozdoubou nebeských síní
A nejtúlejší sval mé ruky se vysněje každému soustrojí
A kráva žvýkající se sklóněnou hlavou předčí každou sochu
A myš je zárazk dost veliký, aby zamrazilo sextiliony nevětčích.

Shledávám, že mám v sobě ruhu, uhlí, vlasový mech, obilí,
ovoce, jedlé kořínky
A že jsem celý ořukovaný třvernožci a práky,
A nechávám, a vím proč, za sebou, co je za mnou,
Ale kdy chci, zavolám si co chci z toho zpět. / . . . . /

24

WALT Whitman, kosmos, Manhattanu syn,
Bouřlivý, masný, smyslný, nenasynný, žíznlivý a plodný,
Nescenimentální, nepovyššený nad muža a ženy nebo od
nich stranou,
Ne víc skromný než neskrorný.

Odkroubujte zámký se dveří,
Odkroubujte dveře s večeří.

Kdo jiného pokoruje, mě pokoruje,
A cokoli se stane nebo řekne, nakonec na mne padne.

Mnou stoupá vniknutí boží, proud i ukazatel.

Vyslovuji pravěké hečo, dávám znamení demokracie,
Ví Báh! nepřijmu nic, v čem by neměl podíl každý za
stejných podmínek.

Mnou stoupají mnohé dávno umilké hlasy,
Hlasy nekonečných pokolení věžní a otroků,
Hlasy umírajících a zoufajících, zlodějů a zakrmělých,
Hlasy období příprav a vypadů,
Vláken, pouhajících hvězdy a semen s lánem,
A práv těch, po nichž jím šlapou,
Zmrzačených, všedních, přišlápnutých, pošetilých,
polhrdaných,
Mlhy ve vzduchu a brouků kutalajících kuličku kalu.

Mnou stoupají zapovězené hlasy,
Hlasy pohlaví a rozkoše, hlasy pod rouškou, já zvedám
roušku,
Hlasy necudné, mnou očáštěné a přetvořené.

Nedávám si ruku na ústa,
Mluvíím o stěvech se stejnou jemností jako o hlavě
a srdci,
Soulož mi není odpornější než smrt.

Věřím v tělo a jeho žádosti,
Zrak, sluch, čich jsou záznaky a každá moje část a každá
končetina je záznak.

KDYŽ JSEM SLYŠEL UČENÉHO ASTRONOMA

Když jsem slyšel učeného astronoma,
 Když se přede mnou řadily do sloupce obrazce a důkazy,
 Když jsem viděl ty tabulky a diagramy, sčítat, dělit a měřit,
 Když jsem seděl v posluchárně a slyšel astronoma
 přednášet za velikého potlesku,
 Jak brzy a nevysvětlitelně padla na mne únava a nevolnost,
 Až jsem vstal a vyklouzl ven a dal se sám a sám
 Tajuplně vlahým nočním vzduchem a občas
 Vzhlédl v dokonalém tichu ke hvězdám.

1865

OBYČEJNÉ PROSTITUTCE

Utiš se – u mne buď klidná – já jsem Walt Whitman,
 svobodnýmyslný a zdravý jako příroda,
 Dokud tebe nevyklučuje slunce, ani já tě nevyklučuji,
 Dokud vody neodmítnou jiskřit pro tebe a listy šelestit
 pro tebe, dotud má slova neodmítnou jiskřit a šelestit
 pro tebe.

Má dívko, smlouvám si s tebou dostaveníčko a zapřísahám
 tě, připrav se, abys byla hodna setkat se se mnou,
 Zapřísahám tě, buď trpělivá a dokonalá, až přijdu.

Zatím tě zdravím významným pohledem, abys na mne
 nezapomněla.

1860

2) Autorem následujících tří textů je jiný americký básník mladší generace, **Carl Sandburg**. Ke každé básni máte jednu úlohu.

a) „*Staromódní šťastná láska*“

Sandburgova báseň má s předcházející Whitmanovou společné poselství, navíc tu nacházíme *sociální* rovinu. Zkuste (v rozsahu max. 5 řádků) vysvětlit.

b) „*Drsnokorý ořešák*“

I civilistní básník se umí zamilovat a písemně se k tomu vyjádřit.

Co by si děvčata z 3.A pomyslela, kdyby takový text našla v esemesce od svého chlapce/své dívky?

A co by si pomysleli chlapci v obdobné situaci? (Rozsah max. 3 řádky.)

c) „*A.E.F.*“

Jedna roztomilá protiválečná (výklad titulu po mně nechtějte, jde možná o věnování konkrétní osobě?).

Zkuste pojmenovat dvě skutečnosti, které tu Sandburg staví proti sobě, přičemž jedné z nich (v pořadí druhé) fandí a druhou (v pořadí první) obžalovává.

(Nápověda: V literatuře/umění 19. a 20. století počínaje romantismem je konfrontace zmíněných skutečností častá a oblíbená, třebaže jako protikladné, a vlastně nepřátelské, je nazírala už antika.)

Carl Sandburg

„STAROMÓDNÍ ŠTASTNÁ LÁSKA“

Proštáral jsem encyklopedie,
Slídlil prsty po heslech a názvech
A hledal tě.

Odpověď přichází pomalu.
Zdá se, že nelze odpovědět.

Musím se zeptat prvního podomního banánáfe.

Nebo ledaře s železnými kleštěmi, odkládajícího průsvitný
hranol v letním slunci – snad to bude vědět.

DRSNOKORÝ OŘEŠÁK

V měsíční záři pod korunou ořešáku,
Zatím co v loužičkách po kopytech tály žluté stíny
A bylo slyšet souhlas a nesouhlas ženských rukou,
Nemohl jsem uhodnout, proč je noc šťastná.

Noc ozařovaly oči ženy.
Noc protínaly ruce ženy.
Noc si stále broukala svůj refrén.

A. E. F.

Jen zrezivělá puška na zdi zbyde, miláčku,
Vroubky v hlavní zkudrnatí stroupky rzi.
A v nejtemnějším a nejteplejším jejím koutku
si pavouk upřede pelíšek ze stříbrných vláken.
Kohoutek a muška taky zreziví.
Bude odpočívat na stěně a ničť ruce ji nevyčistí.
Jen tak nevědomky zamíří k ní ukazovák nebo palec.
Budem o ní mluvit mezi napolo zapomenutými věcmi,
Na něž bychom rádi zapomněli docela.
Řeknem pavoukovi: Jen dál, vedeš si dobře.

4

3) K moderním směrům 20. století (napřesrok se k nim ještě vrátíme, včetně ukázek výtvarných děl, které vám pomohou lépe pochopit podstatu jednotlivých proudů i souvislosti) patřily takřka souběžně se vyvíjející KUBISMUS a FUTURISMUS; v případě sovětských umělců tohoto zaměření, jako byli třeba básníci **David Burljuk** a nad jiné ceněný **Velimir Chlebnikov**, se používá i termín KUBOFUTURISMUS.

david burljuk
léto

Lenivou laň les laská listenem
Láska lapí luk
Lísteček lehce lehtá ladný lem
Lampasu lazurových luk
Letky lomí lesklokřídla lyska
Lelkují lunny — lichotiví Lopaři
Labutí Lejly ladí loutnu letoviska
Lákajíce líbeznostmi lží
Lysý lár lijákem leští luhy
Lancety lodyh Lán Lusky lamp Litinu
Lexikon lichých let Litery — letokruhy
Líbánky laviny — ležící laty lnu

Přel. Jiří taufer

Burljukovo „Léto“ je napsáno (i přeloženo) na principu tzv. *aliterace* – postupu, kdy autor hromadí slova začínající tímtež písmenem.

Zkuste **SAMI** vymyslet aliterovaný text přiměřeného rozsahu. Nemusí být povinně veršovaný, nebo dokonce rýmovaný. Doporučuji kolektivní práci (v tom případě prosím pošlete jen jednou).

Tomu, kdo dosud neslyšel, rovněž doporučuji báječnou rozprávku Z. Navrátila „**Hoří (horní heršpická hospoda)**“ v podání Vlasty Redla, případně další (vesměs slabší) pokusy, zhlédnutelné na YouTube.

Prozatím zdravím, Chlebnikov příště.